

Pikaajalised töötud Eesti tööturul

Ülle Marksoo

Üleilmsest majanduskriisist tingituna on Eestis jõudnud tööpuudus rekordiliselt kõrgele tasemele. Töökohtade vähesus ja töötute pidev lisandumine alates 2008. aasta lõpust kuni 2010. aasta alguseni on viinud selleni, et tööd otsitakse üha kauem ja paljud pered on sattunud suurtesse toimetulekuraskustesse. Enneolematult kiiresti on hakanud kasvama pikaajaline töötus ehk nende inimeste hulk, kes on tööd otsinud aasta või kauem. 2010. aasta esimeses kvartalis ulatus pikaajaliste töötute arv Eestis juba 51 000-ni, mis prognooside kohaselt tõuseb lähiajal veelgi.

Käesoleva teemalehe eesmärk on anda ülevaade pikaajalise töötuse kujunemisest Eestis ning iseloomustada pikaajalisi töötuid nende sotsiaal-demograafilise struktuuri, haridustaseme, geograafilise paiknemise, tööotsingu viiside ja toimetuleku järgi. Samuti antakse ülevaade pikaajalistele töötutele pakutavatest tööturupoliitika meetmetest.

Sissejuhatus

Pikaajaline tööpuudus on suur probleem, millega puutuvad kokku paljud riigid. Pikka aega kestev töötus toob endaga kaasa raskeid tagajärgi nii töötule endale, tema perekonnale kui ka ühiskonnale tervikuna. Mida kauem vältavad tööotsingud, seda keerulisem on töötul uut töökohta leida. On hulk sotsiaalseid ja majanduslikke põhjuseid, miks peaks pikaajalise töötuse kasvu pärast muret tundma. Esiteks mõjub pikka aega tööta olek laastavalt inimkapitalile: vähenevad inimese kutseoskused ja kaob tööharjumus. Seetõttu muudab pikaajaline töötus inimese tööandjale väheatraktiivseks ning võimalused tööd leida kahanevad. Teiseks suurendavad tööta olemise kadumine ja elatustaseme langemine vaesusrisiki, millega kaasnevad tervise halvenemine, probleemid peresuhetes ning sotsiaalne tõrjutus. Kolmandaks lisandub pikaajaliste töötute toimetulekuras-

kuste tõttu toimetulekutoetuse saajaid ja sellega kasvab koormus riigi rahakotile. Niisiis on äärmiselt oluline rakendada meetmeid pikaajalise töötuse vähendamiseks ja ennetamiseks, et aidata pikaajalistel töötutel võimalikult kiiresti tööturule tagasi tulla.

Tööotsingute kestus on oluline näitaja, mida kasutatakse riikide sotsiaal-majandusliku olukorra analüüsimisel. Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) metoodika kohaselt loetakse töötuks inimene vanuses 15–74 aastat, kes on ilma tööta, otsib tööd ja on võimeline kahe nädala jooksul tööle asumata. Pikaajaliseks töötuks loetakse inimene, kelle tööotsingud on kestnud aasta või kauem. Ülipikaajaline töötus on inimene, kes on tööd otsinud kaks aastat või kauem.

Rahvusvaheliselt võrreldavaid andmeid pikaajalise töötuse kohta saadakse töøjõu-uuringutest, mida teevad riikide statistikaametid. Registreeritud töötust riigid omavahel võrrelda ei saa, sest õigusaktid on riigiti erinevad (European Commission 2009). Näiteks Eestis loetakse tööturuteenuste ja -toetuste seaduse kohaselt pikaajaliseks töötuks isik, kes on töötuna arvele võtmise hetkel olnud ilma tööta või tööga võrdsustatud tegevuseta 12 kuud (noorte puhul vanuses 16–24 aastat on selleks perioodiks kuus kuud). Mainitud seaduse järgi kuuluvad pikaajalised töötud tööturu riskirühmade hulka, mis on ühtlasi kõige suurem riskirühm. Definitsioonide erinevuse tõttu ei ole töøjõu-uuringute põhjal arvutatud pikaajaliste töötute arv võrreldav registreeritud pikaajaliste töötute arvuga.

Peale tavalise pikaajalise töötuse termini kasutatakse teaduskirjanduses veel pikaajalise töötaoleku terminit (inglise keeles *joblessness*), mis hõlmab ka heitunud isikuid (OECD 2002, European Commission 2009). Heitunud isikud on need, kes küll sooviksid tööd teha, kuid on tööotsingutest loobunud, sest on kaotanud lootuse tööd leida. Seega ei pruugi

töötute arvu vähenemine tähendada veel tööturu olukorra paranemist ja hõive kasvu, vaid osa töötuid võib olla muutunud heitunudeks. Seetõttu ongi tööturust adekvaatsema ülevaate saamiseks otstarbekas analüüsida koos pikaajalise töötusega ka heitunute arvu dünaamikat, sest just pikajalised töötud on sageli need, kes loobuvad tööotsingutest ja langevad tööturult välja.

Töötuse kestuse iseloomustamiseks kasutatakse rahvusvahelises võrdluses peamiselt kolme indikaatorit:

- pikaajalise töötuse määr (*long-term unemployment rate*) – pikaajaliste töötute osatähtsus töøjõus;
- ülipikaajalise töötuse määr (*very long-term unemployment rate*) – ülipikaajaliste töötute osatähtsus töøjõus;
- pikaajalise töötuse osakaal (*long-term unemployment incidence*) – pikaajaliselt töötute osatähtsus töötute hulgas.

Käesolev analüüs põhineb peamiselt Statistikaameti töøjõu-uuringu andmetel, kuid kasutatud on ka Töötukassa ja Eurostati andmeid.

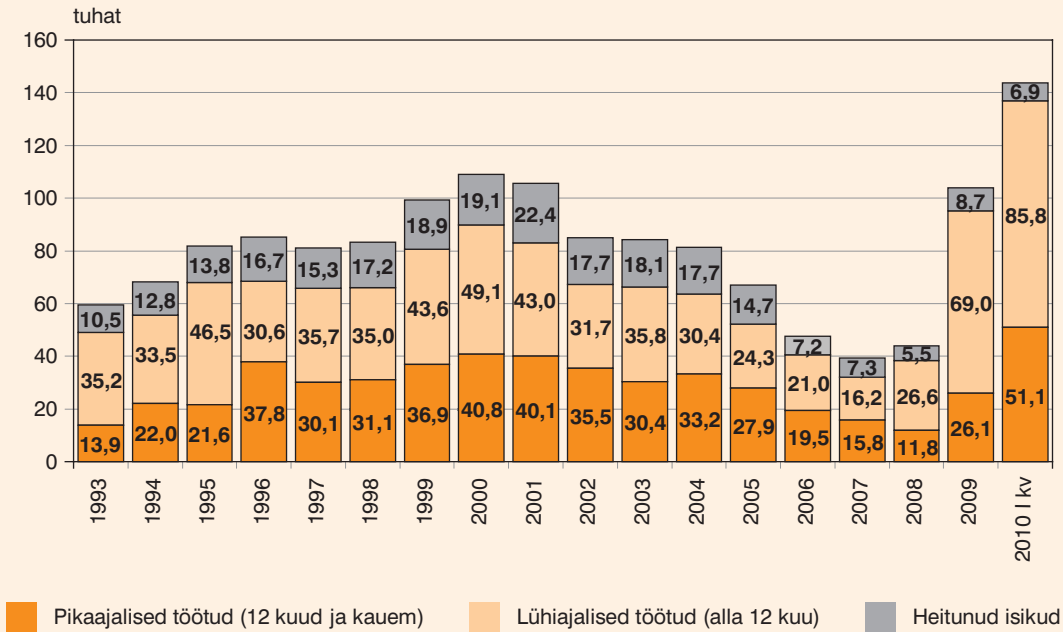
1. Pikaajalise töötuse kujunemine Eestis

Pikaajaline töötus tekkis Eestis 1990. aastate alguses majanduse ümberstruktureerimise tagajärjel. Sellega kaasnenud töötajate arvu järsk vähenemine tõi endaga kaasa töötuse kiire suurenemise. Töötud, kelle oskused ei vastanud tööturu uutele nõudmistele, olid raskustes uue töökoha leidmisega, mis pikendas nende tööotsinguid. Paljud töötud muutusid kas pikaajaliseks töötuks või kaotasid üldse lootuse tööd leida (heitunud) ning langesid tööturult välja.

Viimase kümne aasta jooksul on Eesti tööturg elanud üle kaks suuremat majanduskriisi, mil nii töötute kui ka pikaajaliste töötute arv on mitmekordistunud. Esimest korda jõudis töötute arv rekordtasemele vahetult pärast Venemaa majanduskriisi aastal 2000, kui töö-

tuid oli 89 900 ja pikaajalisi töötuid 40 800. Majanduse ümberorienteerumine lääneturgudele aitas kaasa majanduse tõusule ning alates 2001. aastast hakkas tööhõive taas kasvama. Ühtlasi vähenes töötute arv ja lühenes tööotsingute kestus. Eriti kiiresti kahanesis töötus ja pikaajaline töötus majandusbuumi aastatel 2006–2008, kui valitses töøjõupuudus ning tööd leida oli varasemate aastatega võrreldes tunduvalt lihtsam. See oli paljuski seotud kinnisvarabuumiga ja sellest tingitud ehitussektori laienemisega. Et ehitustööl ei nõutud sageli spetsiifilisi oskusi ja töøjõupuudus oli suur, võeti tööle ka pikka aega tööturult eemal olnud madala haridustasemega inimesi. Kõige rohkem väheneski buumi ajal pikaajaline töötus madala haridustasemega töötute hulgas. Aastal 2008, vahetult enne uue majanduskriisi algust, kahanes pikaajaliste töötute arv 11 800-ni (joonis 1).

Joonis 1. Lühi- ja pikaajalised töötud ning heitunud isikud aastail 1993–2009 ja 2010. a esimeses kvartalis (tuhandetes)

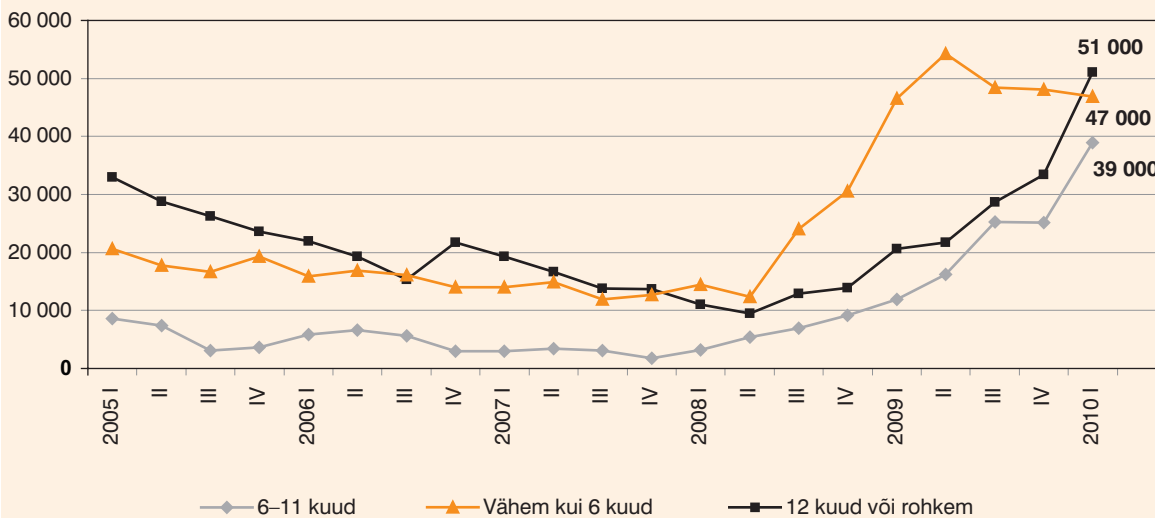
Allikas: Statistikaamet, töajõu-uuring

Hoopis raskemad tagajärjed on Eesti tööturule üleilmisel majanduskriisil, mille ilminguid võis märgata 2008. aasta lõpust alates. Aasta keskmine töötute arv suurenes 2009. aastal 2008. aastaga võrreldes 2,5 korda. Kui võrrelda 2008. aasta esimese kvartali ja 2010.

aasta esimese kvartali pikaajaliste töötute hulka, on kasv olnud ligemale viiekordne (joonis 2). Töötute arv on suurenenud järjepidevalt seitse kvartalit järjest. 2010. aasta esimeses kvartalis oli töötuid juba 137 000, kellest 51 000 oli tööd otsinud aasta või kauem.

2010. aasta esimeses kvartalis oli Eestis 51 000 pikaajalist töötut.

Joonis 2. Töötud tööotsingu kestuse järgi aastail 2005–2010, kvartaalselt

Allikas: Statistikaamet, töajõu-uuring

Pikaajalise töötuse indikaatorite dünaamikast annab ülevaate tabel 1. Tabelist ilmneb, et aastatel 2001–2008 pikaajalise töötuse määr langes, tõustes vaid korraks 2004. aastal. Aastal 2009 oli pikaajalise töötuse määr veel alla-

poole 2000. aasta taset, kuid ületas selle 2010. aasta esimeses kvartalis, kui majanduskriisi alguses töö kaotanud inimeste tööotsingute algusest hakkas täituma aasta.

Tabel 1. Pikaajalise töötuse määr ning osatähtsus aastail 2000–2009 ja 2010. a esimeses kvartalis (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 I kv
Pikaajalise töötuse määr	6,2	6,1	5,4	4,6	5,0	4,2	2,8	2,3	1,7	3,8	7,4
Ülipikaajalise töötuse määr	3,6	3,9	3,5	3,0	3,3	2,8	1,7	1,3	0,9	1,3	2,7
Pikaajaliste töötute osatähtsus töötute hulgas	45,0	48,0	53,0	46,0	52,0	53,0	48,0	49,0	31,0	27,0	37,0

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

Töötuse kõrge tase ning töökohtade vähesus loovad eeldused pikaajalise töötuse kasvuks ka 2010. ja 2011. aastal.

Lühiajaliste töötute massilise lisandumise tõttu on pikaajaliste töötute osatähtsus töötute hulgas kriisiperioodidel tavaliselt väiksem. Seda võis täheldada ka 2009. aastal, kui pikaajalised töötud moodustasid kõigest töötutest ainult 27%. Varasematel aastatel on ligikaudu pooled töötud olnud pikaajalised töötud. 2010. aasta alguse statistika annab põhjust oletada, et pikaajaliste töötute arv ja osatähtsus on hakanud jälle kiirelt kas-

vama. Palju töötuid ja vähe töökohti loovad eeldused pikaajalise töötuse suurenemiseks ka lähitulevikus. Isegi kui töötuse üldine tase hakkab langema, leiavad tööd ennekõike lühemat aega tööta olnud ja kõrgema kvalifikatsiooniga inimesed. Pikaajalise töötuse kasvu 2010. ja 2011. aastal ennustab oma 2010.–2012. aasta majandusprognoosis ka Eesti Pank (Eesti Pank 2010).

2. Võrdlus teiste Euroopa Liidu riikidega

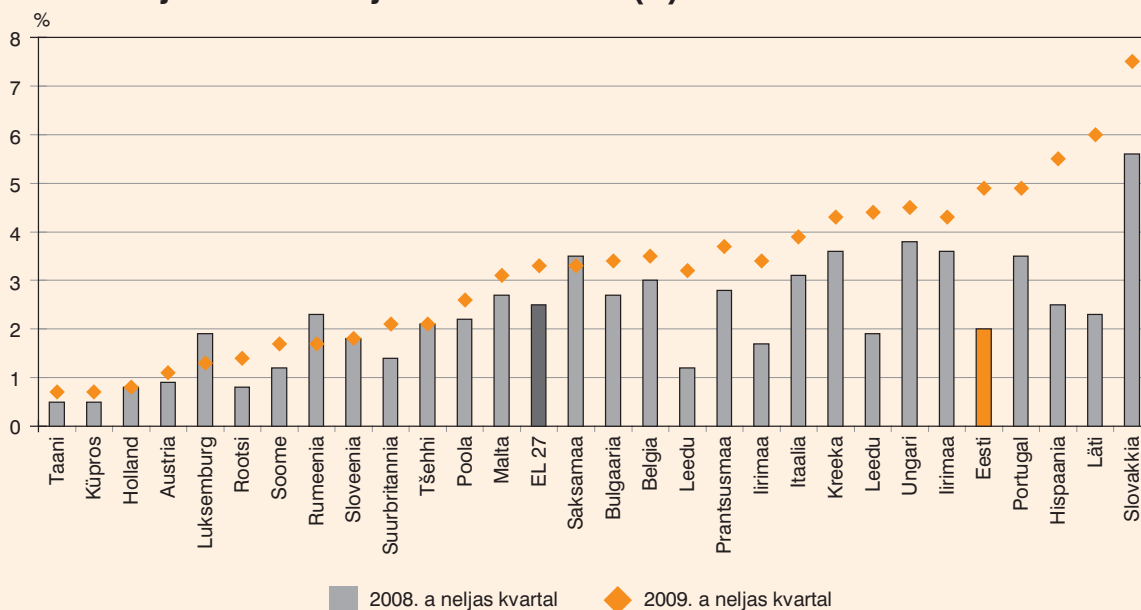
Järgnevalt võrdleme Eesti pikaajalise töötuse taset teiste Euroopa Liidu (EL) riikidega. Võrdluse aluseks on 2008. ja 2009. aasta neljanda kvartali tulemused, mis peegeldavad kõige paremini pikaajalise töötuse dünaamikat majanduskriisi tingimustes.

2008. aasta lõpus oli pikaajaline töötus suhteliselt madalamal tasemel, sest kasvama hakanud tööpuudus mõjutas esialgu lühiajalise töötuse näitajaid. Küll võis juba siis prognoosida, et väikse tööjõunõudluse tingimustes ei ole paljud töötuks jäänud suutelised endale aastaga uut töökohta leidma. Tollal oli 27 liikmesriigiga EL-is (EL 27) pikaajalise

töötuse määr 2,5%, millest Eesti 2% määr jäi veidi allapoole. Alates 2009. aasta keskpaigast suurenes pikaajaline töötus järsult riikides, kus aasta tagasi oli töötus kasvanud eriti kiiresti (Eesti, Läti, Leedu, Hispaania ja Iirimaa). Juba 2008. aastal oli pikaajaline töötus olnud Slovakkias, Ungaris ja Kreekas suurem kui mujal EL-is. 2009. aasta lõpuks oli Eesti pikaajalise töötuse määr 4,9%, mis tähendas EL-i riikide järjestuses 4.–5. kohta (vt joonist 3). Kui EL-is tõusis pikaajalise töötuse määr keskmiselt 0,8 protsendipunkti võrra, siis Balti riikides ning Hispaanias ja Iirimaa oli kasv enam kui kahekordne. Majanduskriisi laienemisest hoolimata leidis samas riike, kus pikaajalise töötuse määr püsis endiselt alla 1% (Taani, Küpros ja Holland).

2009. aasta lõpus oli Eesti pikaajalise töötuse määraga 4,9% Euroopa Liidus 4.–5. kohal.

Joonis 3. Pikaajalise töötuse määr EL-is 2008. a neljandas kvartalis ja 2009. a neljandas kvartalis (%)

Allikas: Eurostat

3. Pikaajaliste töötute iseloomustus

3.1. Soolis-vanusealine struktuur

Erinevalt enamikust teistest Euroopa Liidu riikidest on Eestis meeste pikaajalise töötuse määr olnud pidevalt kõrgem kui naistel. Nii

meeste kui ka naiste pikaajaline töötus kasvab kuni 2000. aastani ning hakkas seejärel kahanema. Meeste ja naiste töötuse vahe kasvamisest võib märgata just majanduskriisi perioodidel, mil meeste töötus on suurem ning seetõttu kestavad ka nende töötotsingud kauem. Eelkõige ilmnes see viimase majanduskriisi ajal, kui tööturul vähenes nõudlus valdavalt meeste töökohtade järele, peamiselt

Erinevalt enamikust teistest EL-i riikidest on Eestis meestel pikaajaline töötus suurem kui naistel.

Tabel 2. Pikaajalised töötud ning heitunud soo järgi aastail 2000–2009 ja 2010. a esimeses kvartalis (tuhandetes)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 I kv
Pikaajalised töötud											
Mehed	23,5	22,8	21,3	16,2	18,8	13,9	10,8	10,0	7,2	15,7	33,0
Naised	17,3	17,3	14,3	14,2	14,4	14,0	8,8	5,9	4,7	10,4	18,1
Kokku	40,8	40,1	35,5	30,4	33,2	27,9	19,5	15,8	11,8	26,1	51,1
Heitunud											
Mehed	10,6	12,4	10,4	10,8	10,2	9,1	4,8	4,8	3,4	6,0	4,3
Naised	8,5	10,0	7,3	7,3	7,5	5,6	2,5	2,6	2,1	2,7	(2,6) ¹
Kokku	19,1	22,4	17,7	18,1	17,7	14,7	7,2	7,3	5,5	8,7	6,9

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

¹ Sulgudes olevad arvud tabelites on liiga väikese valimi tõttu vähe usaldusväärsed.

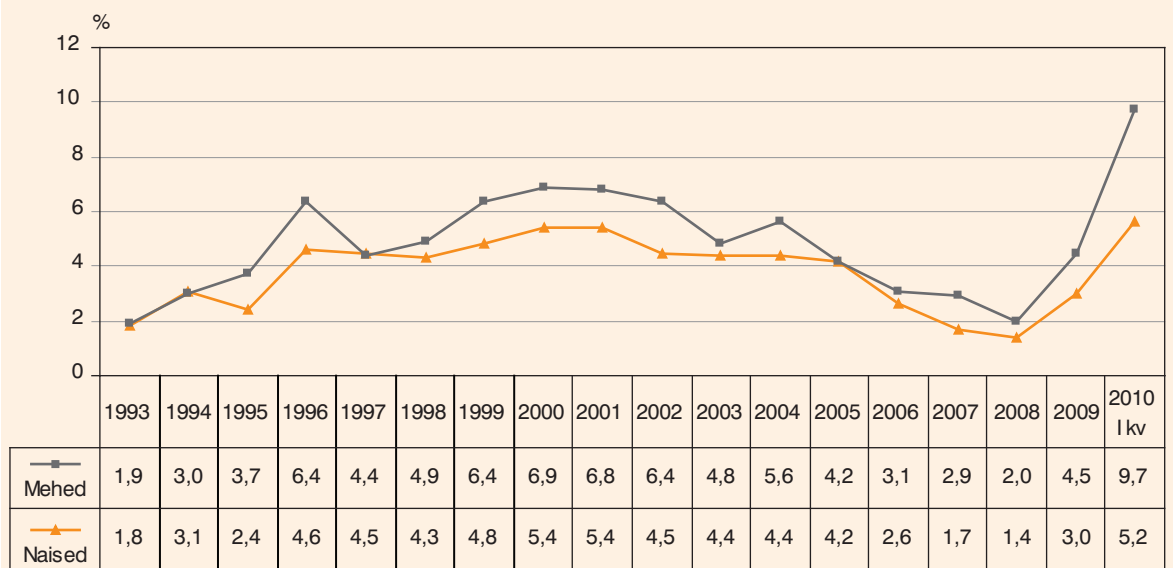
ehitussektoris ja töötlevas tööstuses. Võrreldes eelmise majanduskriisiga on suurenenud lõhe meeste ja naiste töötuse ning heitu-

muse vahel. 2010. aasta alguses moodustasid mehed pikaajalistest töötutest 65% ja heitunutest 69% (vt tabelit 2).

Kogu 2009. aasta vältel võis täheldada lühiajalise töötuse kiiret kasvu. Iga kuuga lisandus tööturule keskmiselt üle 10 000 uue töötut, mistõttu töenäosus tööd leida järjest vähenes. Tööotsingute kestus pikenes ning 2009. aasta lõpus ja 2010. aasta alguses hakkas kasvama nende töötute arv, kes olid tööd otsinud juba

aasta. Pikaajaliste töötute arv saavutas rekordtaseme nii naiste kui ka meeste hulgas: naiste pikaajalise töötuse määr oli 5,2% ja meeste pikaajalise töötuse määr 9,7%. Nii kõrget meeste pikaajalise töötuse määra ei esinenud 2009. aastal² üheski EL-i riigis (European Commission 2010).

Joonis 4. Pikaajalise töötuse määr soo järgi aastail 1993–2009 ja 2010. a esimeses kvartalis

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

Praegune majanduskriis on noortele avaldanud suuremat mõju kui vanemaalastele. 2010. aasta alguses ületas noorte pikaajaliste töötute arv esimest korda vanemaalaste oma.

Analüüsid pikaajaliste töötute vanuselist jaotust, selgub, et üle poole neist kuulub parimasse tööikka ehk vanuserühma 25–49 aastat. Tavaliselt peetakse pikaajalist töötust eelkõige madala haridustasemega vanemaalaste inimeste probleemiks, sest tööandjad eelistavad võtta tööle nooremaid, tänapäeva nõuetele vastavate oskustega töötajaid. Praegune majanduskriis on aga avaldanud suuremat mõju just noorematele: 2010. aasta alguses oli esimest korda noori (15–24-a) pikaajalisi töötuid rohkem kui üle 50-aastaseid. Kuigi noorte töötuse määr on peaaegu alati olnud ligikaudu kaks korda kõrgem kui üldine töötuse määr, on noorte pikaajalise töötuse

selline kasv esmakordne. See on tähelepanu vääriv ohumärk, sest noorte pikaajaline töölt eemalolek mõjutab ühtlasi kogu nende tulevast töökarjääri ja harjumust tööd teha. Noorte pikaajalise töötuse määr kasvas 2010. aasta alguses 15%-ni, mis on kaks korda enam kui 2009. aastal keskmiselt. Üllatuslikult kasvas pikaajaline töötus kõige vähem üle 50-aastaste hulgas.

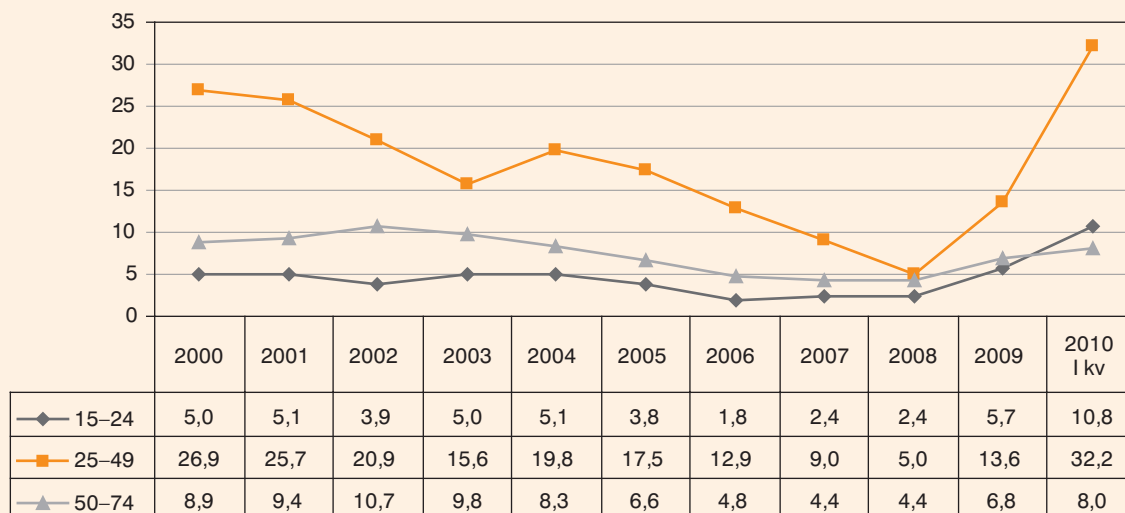
Kui võrrelda eelmise majanduskriisi järgsete aastatega (2000–2001), siis on 2010. aastal vanemaalaste pikaajaliste töötute absoluutarv isegi väiksem, kuid noorte pikaajaliste töötute arv kaks korda suurem. Seega on

² 2010. aasta esimese kvartali kohta ei ole võrdlusandmeid veel avaldatud.

vanemaealiste pikaajalise töötuse dünaamika olnud viimase kümne aasta jooksul suhteliselt stabiilne. Seda vanuserühma on majanduskriisid ja majanduskasvu aastad mõju-

tanud kõige vähem, sest hoogsalt kasvanud ehitussektor värvas tööle eelkõige nooremaid mehi.

Joonis 5. Pikaajaliste töötute arv vanuserühmiti aastail 2000–2009 ja 2010. a esimeses kvartalis (tuhandetes)

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

Kui kõrvutada 2010. aasta algust majandusbuumi ajaga 2008. aastal, mil pikaajalised töötud jagunesid vanuserühmiti kõige võrdsemalt, on suurim muutus toimunud 25–49-aastaste rühmas, mis on kasvanud üle 6 korra (27 000 võrra). Noorte pikaajaliste töötute rühm on kasvanud 4,5 korda (8000 võrra) ja vanemaealiste rühm kõige vähem, alla 2 korra (3600 võrra). Jooniselt 5 on selgelt näha, kuidas buumi ajal vähenes pikaajaline tööpuudus eelkõige 25–49-aastaste hulgas, kuid hakkas kriisi saabudes kiiresti kasvama.

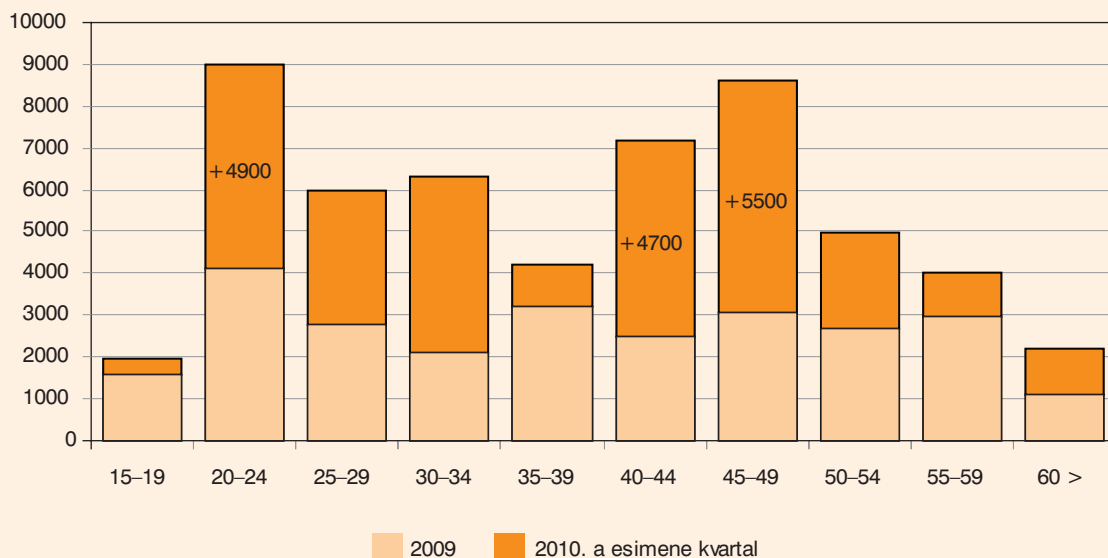
Joonis 6 annab täpsema ülevaate sellest, millistesse vanuserühmadesse lisandus 2010. aasta alguses pikaajalisi töötuid kõige enam võrreldes eelmise aasta keskmisega. Selgub, et kõige arvukamalt on pikaajalisi töötuid vanuserühmas 20–24 aastat, seda nii 2009. aastal keskmiselt kui ka 2010. aasta alguses. Kõige

enam lisandus aga uusi pikaajalisi töötuid vanuserühma 45–49 aastat (5500). Vähem on pikaajaliseks töötuks jäänuid vanuses 15–19 ja 35–39 aastat ning üle 50-aastaste hulgas.

Kokkuvõttes on võrreldes eelmise majanduskriisiga pikaajaliste töötute vanuseline koosseis märkimisväärselt muutunud: noorte osatähtsus on tunduvalt suurenenud ja vanemaealiste osatähtsus vähenenud. Noorte pikaajalise töötuse põhjusi tuleb otsida kiire majanduskasvu aastatest, kui kinnisvarabuumi käigus laienes ehitussektor ja tööle võeti hulgaliselt ilma erialase hariduseta noori töötajaid. Majanduskriisi puhkedes tõmbus ehitussektor taas kokku ning kiiresti tekkinud töökohad kadusid sama tempokalt. Nüüd on erialaste oskusteta vabanenud tööjõul suuri raskusi endale rakenduse leidmisega.

Kõige arvukamalt on pikaajalisi töötuid vanuserühmas 20–24 aastat.

Joonis 6. Pikaajaliste töötute jagunemine vanuserühmiti 2009. aastal ja 2010. a esimeses kvartalis

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

3.2. Haridustase

Oluline tegur, mis mõjutab tööotsingute kestust, on haridustase. Üldjuhul on madalama haridustasemega inimeste hulgas töötuse määr kõrgem. Kõrgema haridustasemega ja erialaste oskustega inimesed otsivad tööd intensiivsemalt, on tööandjale atraktiivsemad ning leiavad sobiva töökohta kiiremini. Majanduskriisi tingimustes venivad aga tööotsingud sobivate töökohtade vähesuse tõttu

pikemaks ka kõrgema haridustasemega inimestel, ehkki võrreldes madalama haridustasemega töötutega on nende olukord turul tunduvalt parem. Võrreldes töötajate ning lühi- ja pikaajaliste töötute haridustaset kriisieelsel (2008) ja kriisiaastal (2009), võib märgata mitut erinevust (tabel 3).

Näeme, et 2008. aastal oli nii hõivatute kui ka töötute seas suhteliselt rohkem madalama

Tabel 3. Hõivatud ja töötud ISCED-i haridustasemeti³ aastail 2008 ja 2009 (%)

	Hõivatud		Lühiajalised töötud		Pikaajalised töötud		Töötuse määr (%)		Pikaajalise töötuse määr (%)	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Esimene tase	10,0	9,0	22,0	20,0	28,0	26,0	12,0	28,6	4,3	9,2
Teine tase	55,0	52,0	59,0	64,0	57,0	58,0	5,8	15,8	1,7	4,1
Kolmas tase	35,0	39,0	19,0	16,0	15,0	16,0	2,9	6,2	0,8	1,7
Kokku	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	5,5	13,8	1,7	3,8

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

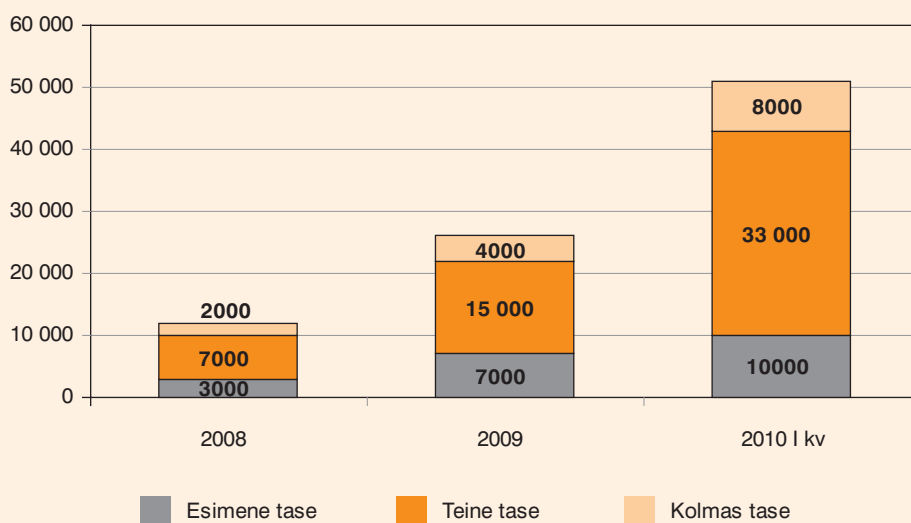

haridustasemega inimesi. Tööjõupuudus oli suur ning töökoha saamiseks piisas sageli ka ainult põhiharidusest. Võrreldes töötajatega on pikaajaliste töötute seas põhiharidusega inimeste osatähtsus ligikaudu kolm korda suurem ning kõrgharidusega inimeste osatähtsus üle kahe korra väiksem. Pikaajaliste töötute haridustase on madalam ka lühiajaliste töötutega võrreldes, kuigi kriisi ajal on vahed mõnevõrra kahanenud. Kui buumiaastatel oli lühiajaliste töötute hulgas

kõrgharidusega inimesi tunduvalt enam kui pikaajaliste töötute hulgas, siis 2009. aastal oli nii lühi- kui ka pikaajaliste töötute seas kõrgharidusega töötuid 16%. Võrreldes buumiaastatega on pikaajaliste töötute keskmine haridustase tõusnud, sest koondamiste käigus kaotasid töökoha ka paljud kõrgharidusega inimesed. 2010. aasta esimeses kvartalis suurenes pikaajaliste töötute absoluutarv kõige enam teise taseme haridusega töötute võrra (joonis 7).

Võrreldes buumiaastatega on kriisi ajal pikaajaliste töötute haridustase tõusnud, sest koondamiste käigus kaotasid töökoha ka paljud kõrgema haridustasemega inimesed.

Joonis 7. Pikaajaliste töötute arvuline jagunemine haridustasemete aastail 2008–2009 ja 2010. a esimeses kvartalis

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

Enamasti on madal haridustase ja erialaste oskuste puudumine peamine tõke, mis takistab töötusest väljumist. Esimese haridustasemega inimeste pikaajalise töötuse määr oli 2009. aastal üle viie korra kõrgem kui kolmanda taseme haridusega inimestel (vastavalt 9,2% ja 1,7%). Kui võrrelda pikaajalise töötuse määra muutust haridustasemete ala-

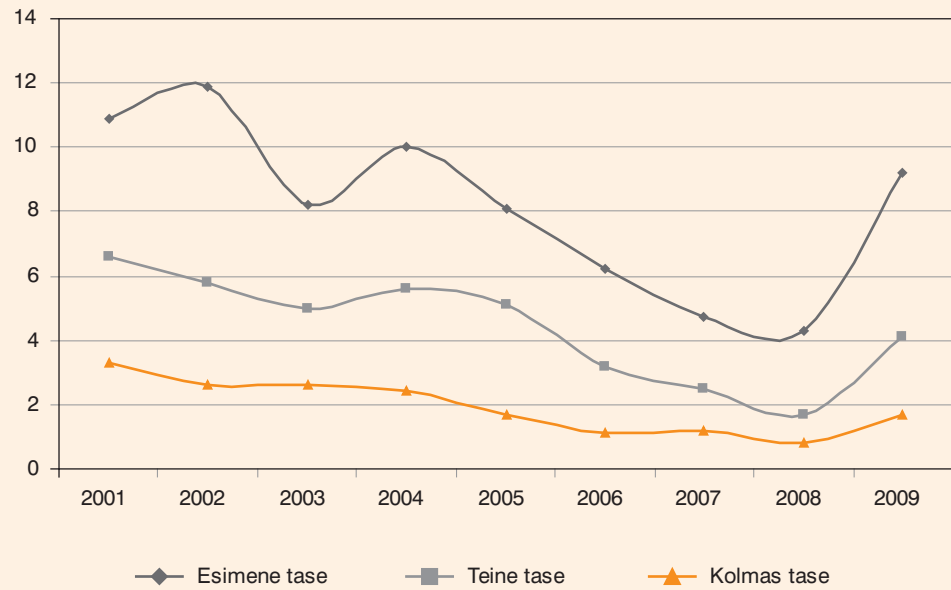
tes Vene kriisi järgsetest aastatest, siis selgub, et madalama haridusega inimeste pikaajalise töötuse määr on kõikunud kõige enam ning on olnud otseselt sõltuv majanduskasvu muutustest. Seevastu kõrgharidusega inimeste pikaajalise töötuse määr on muutunud suhteliselt vähe ning jäi 2009. aastal allapoole 2001. aasta taset.

³ ISCED-i haridustasemed: esimene tase – algharidus, põhiharidus, kutseharidus põhihariduseta noortele.

Teine tase – keskeriharidus, kutseharidus põhihariduse baasil, kutsekeskeriharidus keskerihariduse baasil.

Kolmas tase – keskeriharidus keskerihariduse baasil, akadeemiline kõrgharidus, rakenduslik kõrgharidus, doktor.

Joonis 8. Pikaajalise töötuse määr haridustasemeti aastail 2001–2009 (%)

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

Väheste töökohtade tingimustes on raskustes ka kõrgema haridustasemega inimesed, kel õnnestub küll tööd leida suurema tõenäosusega, kuid see ei pruugi vastata õpitud erialale. 2010. aasta esimeses kvartalis oli kõrgharidusega pikaajalisi töötuid 8000, mis on kaks korda rohkem kui 2009. aastal. Sageli peavad tööandjad peale omandatud eriala oluliseks ka töökogemust. See on üks põhjus, miks paljudel majanduskriisi ajal kõrgkooli

lõpetavatel noortel on probleeme erialase töö leidmisel – nad on valiku ees, kas võtta vastu madalamat haridustaset nõudev töö või jääda töötuks. Sobivaid töökohti täidetakse enamasti töökohta vahetavate inimestega, kellel on erialane töökogemus. Pealegi on tööturule saabunud laulva revolutsiooni põlvkond, mis tähendab, et töötajate hulka on lisandunud üha enam noori.

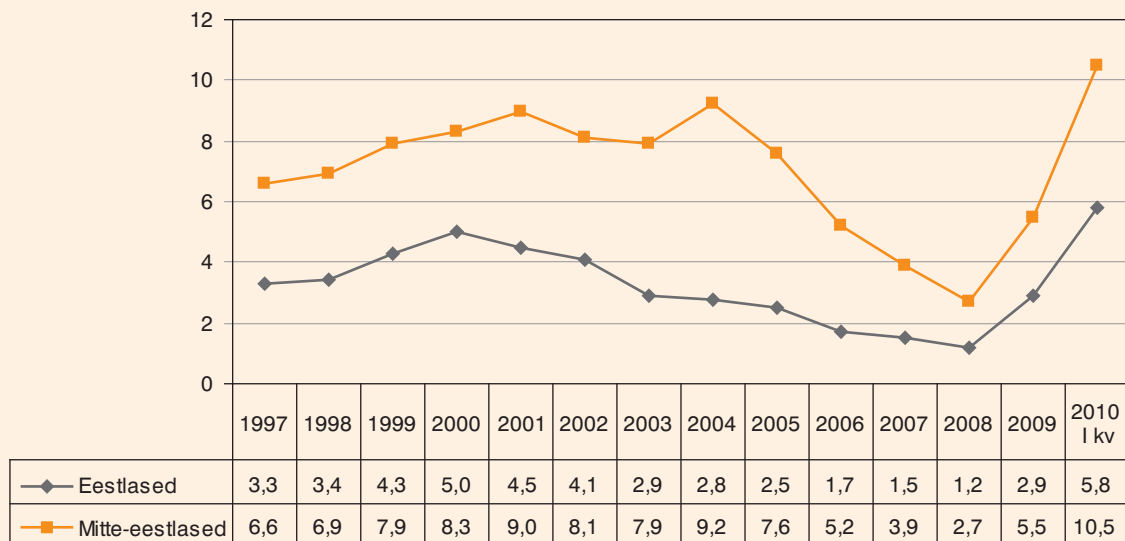
3.3. Rahvus

Eestlaste seas on töötus olnud alati väiksem ja lühiajalisem kui mitte-eestlaste seas. 2009. aastal oli eestlaste töötuse määr 11% ja mitte-eestlastel 19%, pikaajalise töötuse määr oli vastavalt 2,9% ja 5,5%. Lõhe töötusandmete kestuses oli suurim aastatel 2003–2005, kui pikaajalise töötuse määr erines viis protsendipunkti ja üle selle, väiksem aga 2008.

aastal. Joonisel 9 nähtub, et eestlaste pikaajalise töötuse määr on langenud ühtlaselt ja aeglasema tempoga kui mitte-eestlastel, kelle töötuse määr on alanenud märksa kiiremini. 2010. aasta alguses kahekordistus aga pikaajalise töötuse määr nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste hulgas ning määradevaheline lõhe kasvas uuesti ligikaudu viie protsendipunkti.

Mitte-eestlaste pikaajalise töötuse määr on ligikaudu kaks korda kõrgem kui eestlastel, vastavalt 10,5% ja 5,8%.

Joonis 9. Eestlaste ning mitte-eestlaste pikaajalise töötuse määr aastail 1997–2009 ja 2010. a esimeses kvartalis (%)

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

Mitte-eestlaste osatähtsus pikaajaliste töötute seas oli suurim aastatel 2004–2006: üle 60%. 2009. aastal oli eestlasi ja mitte-eestlasi pikaajaliste töötute seas enam-vähem võrdselt, ligikaudu 13 000, kuid 2010. aasta alguses ületas eestlastest töötute arv mõnevõrra mitte-eestlaste oma (vastavalt 26 000 ja 25 000).

Mitte-eestlaste suuremat töötust võib selgitada peamiselt nende elukoha, halva eesti keele oskuse ja väikse geograafilise mobiilsusega. Mitte-eestlased elavad peamiselt linnades ning on koondunud kahte piirkonda: Kirde-Eestisse, kus 80% rahvastikust on mitte-eestlased, ja pealinna Tallinnasse, kus mitte-eestlasi on umbes 50%. Kirde-Eestis moodustasid mitte-eestlased 2009. aastal koguni 89%

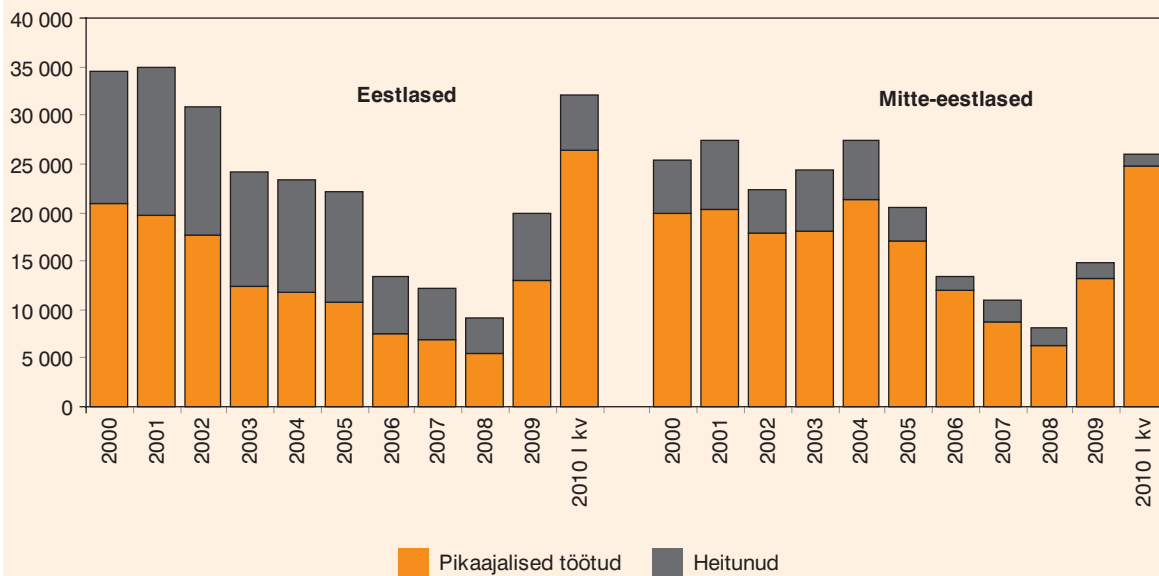
pikaajalistest töötutest ning Põhja-Eestis ligikaudu 70%.

Kui eestlasi ja mitte-eestlasi on pikaajaliste töötute hulgas enam-vähem võrdselt, siis heitunute hulgas on eestlasi koguni 79%. Seega on mitte-eestlaste hulgas vähem töötusimise loobunuid ehk heitunuid kui eestlaste seas. Ka käesolev majanduskriis on suurendanud eestlaste heitumust rohkem kui mitte-eestlaste oma. Kui võrrelda aastaid 2008 ja 2009, siis eestlastest heitunute arv suurenes 86% võrra, kuid mitte-eestlaste heitumus jäi samale tasemele. Võrreldes eestlastega on mitte-eestlased tööturul tunduvalt aktiivsemad töötajad, mida näitab ka aktiivsuse määr⁴, mis mitte-eestlastel oli 2009. aastal 77% ja eestlastel 72%.

Võrreldes eestlastega on mitte-eestlased tööturul tunduvalt aktiivsemad töötajad.

⁴ Aktiivsuse määr: tööjõu osatähtsus rahvastikus vanuses 15–64 aastat.

Joonis 10. Pikaajalised töötud ning heitunud rahvuse järgi aastail 1997-2009 ja 2010. a esimeses kvartalis

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

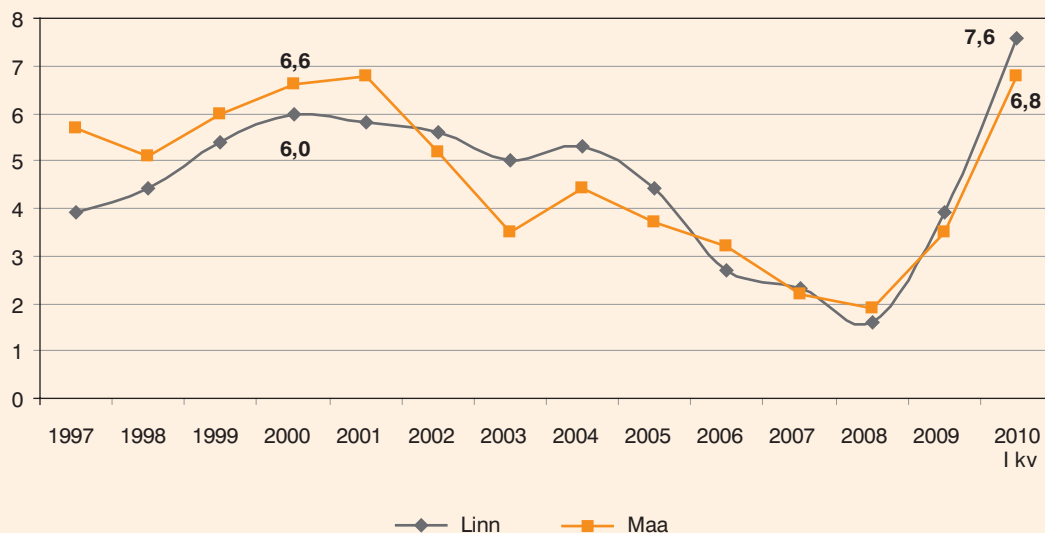
3.4. Piirkondlikud erinevused

Kuni 2001. aastani olid nii töötuse määr kui ka pikaajalise töötuse määr kõrgemad maapiirkondades. Järgnenud aastatel levis pikaajaline töötus rohkem linnalistes asulates. Maapiirkondade töötuse vähenemine oli suurel määral seotud enam levinud heitumusega: inimesed loobusid tööotsingutest, sest töökohti oli vähe ning halb transpordiühendus ja lastehoiuvõimaluste puudumine

ei võimaldanud kaugemal tööl käia. Eluga tuldi toime tänu põllumajandussaaduste kasvatamisele oma tarbeks ja juhutööde tegemisele. Majandusbuumi aastatel, mil töötus ja heitumus vähenesid, oli pikaajaline töötus jällegi suurem maapiirkondades. Uus majanduskriis tõi endaga kaasa suurema töötuse kasvu ja tööotsingute kestuse pikenedes linnalistes asulates.

Uus majanduskriis tõi endaga kaasa suurema töötuse kasvu ja tööotsingute kestuse pikenedes linnalistes asulates.

Joonis 11. Pikaajalise töötuse määr linnas ning maal aastail 1997–2009 ja 2010. a esimeses kvartalis (%)

Allikas: Statistikaamet, töajõu-uuring

Järgnevalt analüüsime pikaajalise töötuse jaotust piirkonniti.⁵ Piirkondade võrdluses on majanduskriisi ajal kõige suurem muutus toimunud Põhja-Eestis, sh eelkõige Tal-

linnas, mis oli veel 2008. aastal Lääne-Eesti järel üks kõige madalama töötusega piirkondi (tabel 4).

Piirkondade võrdluses on majanduskriisi ajal pikaajaline töötus kõige kiiremini kasvanud Põhja-Eestis, eriti Tallinnas.

Tabel 4. Pikaajaline töötus piirkonniti aastail 2008–2009 ja 2010. a esimeses kvartalis

	Pikaajaliste töötute arv (tuhandetes)			Pikaajalise töötuse määr (%)		
	2008	2009	2010 I kv	2008	2009	2010 I kv
Põhja-Eesti	3500	11 000	23 200	1,2	3,7	7,9
sh Tallinn	2900	8900	20 600	1,3	3,9	9,2
Kesk-Eesti	(1200)	2300	3600	1,8	3,3	5,3
Kirde-Eesti	3300	4300	6400	4,1	5,2	7,6
Lääne-Eesti	..	2100	4600	1,1	2,6	5,7
Lõuna-Eesti	2900	6400	13 200	1,8	3,9	8,1
Kokku	11 800	26 100	51 100	1,7	3,8	7,4

Allikas: Statistikaamet, töajõu-uuring

2009. aastal hõlmas töötuse ulatuslik kasv kogu Eesti, mis oli eriti kiire nendes piirkondades, kus töötus oli siiani olnud suhteliselt madalal tasemel. Seetõttu vähenesid ka piirkondadevahelised töötuse erinevused, mis

olid veel majandusbuumi ajal olnud enam kui kahekordsed. 2010. aasta alguseks oli pikaajaliste töötute arv kasvanud Põhja-Eestis 2008. aastaga võrreldes üle kuue korra, sh Tallinnas koguni seitse korda. 45% kõiki-

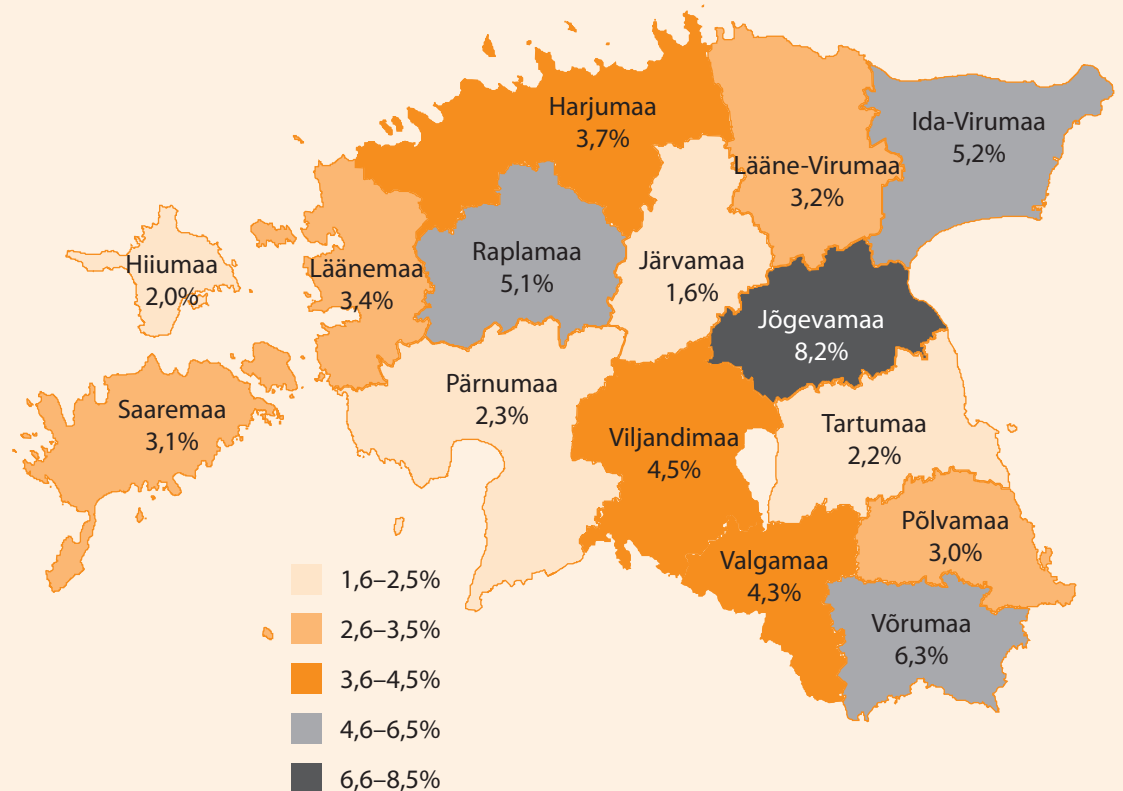
⁵ Analüüsis on kasutatud NUTS-3 piirkondi. Põhja-Eesti: Harjumaa (sh Tallinn); Lääne-Eesti: Hiiumaa, Läänemaa, Pärnumaa, Saaremaa; Kesk-Eesti: Järvamaa, Lääne-Virumaa, Raplamaa; Kirde-Eesti: Ida-Virumaa; Lõuna-Eesti: Jõgevamaa, Tartumaa, Viljandimaa, Põlvamaa, Võrumaa, Valgamaa.

2009. aastal oli pikaajaline töötus kõige suurem Jõgevamaal: 8,2%.

dest pikaajalistest töötutest elab Põhja-Eestis. Teine piirkond, kus pikaajaline töötus kasvas väga kiiresti, oli Lõuna-Eesti, kus pikaajalise töötuse määr oli kõige kõrgem, ulatudes 8,1%-ni. Eelmistel aastatel on suurima pikaajalise töötusega piirkond olnud Kirde-Eesti, mis nüüd on langenud kolmandale kohale. Arvestades aga Kirde-Eesti kõrgeimat töö-

tuse määra (2010. a esimeses kvartalis 27%), on tõenäoline, et lähiajal hakkab Kirde-Eestis pikaajaline töötus uuesti kiire tempoga kasvama. Maakondade võrdluses oli 2009. aastal pikaajalise töötuse määr kõrgeim Lõuna-Eesti maakondades Jõgevamaal (8,2%) ja Võrumaal (6,3%).

Joonis 12. Pikaajalise töötuse määr maakonniti 2009. aastal (%)

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

4. Pikaajaliste töötute varasem tegevus

Enamus majanduskriisi ajal pikaajaliseks töötuks jäänud inimesi on varem kusagil töötanud. 2009. aastal ei olnud varem töötanud ainult 15% pikaajalisi töötuid, aasta varem 23%. Enamus mittetöötanud on noored, kes

alles otsivad oma esimest töökohta. Tabelist 5 selgub, et nii 2008. kui ka 2009. aastal olid pikaajaliste töötute kolm peamist eelmist tegevusala töötlev tööstus, ehitus ning hulgi- ja jaekaubandus. 2008. aastal moodustasid need kolm ala kokku 48% ja 2009. aastal 54%.

Pikaajaliste töötute eelmised tegevusalad olid valdavalt töötlev tööstus, ehitus ja kaubandus.

Tabel 5. Pikaajalised töötud viimase töökohta tegevusala järgi aastail 2008–2009 (%)

	2008	2009
Ei töötanud varem	23	15
Töötlev tööstus	21	25
Ehitus	(16)	17
Hulgi- ja jaekaubandus	(11)	12
Muud	29	31
Kokku	100	100

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

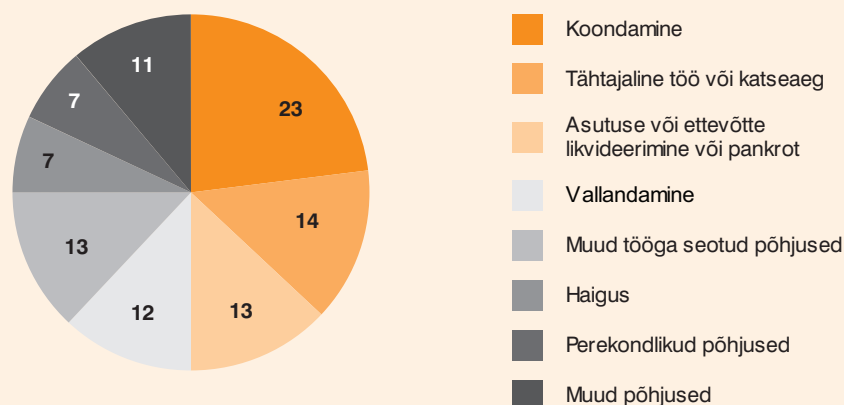
Varasema ametiala järgi olid 77% pikaajalisi töötuid 2009. aastal nn sinikraed⁶ (eelkõige oskus- ja käsitöölised, lihttöölised, seadme- ja masinaoperaatorid, teenindus- ja müügitöötajad) ning 23% nn valgekraed⁷ (eelkõige keskastme spetsialistid ja ametnikud). Kui 2008. aastal oli töölt lahkumise peamine põhjus asutuse või ettevõtte likvideerimine või pankrot ning teisel kohal oli koondamine, siis 2009. aastaks oli põhjustest esiko-

hale kerkinud koondamine. Sellele järgnesid 2009. aastal tähtajalise töö või katseaja lõppemine, muud tööga seotud põhjused, asutuse või ettevõtte likvideerimine või pankrot ning vallandamine. Need viis põhjust moodustasid 75% kõigist töölt lahkumise põhjustest, kusjuures enamus neist peegeldas ettevõtete vajadust tõmmata majanduskriisi ajal oma kulusid kokku, seda eelkõige tööjõukulutuste vähendamise arvel.

77% varem töötanud pikaajalisi töötuid olid nn sinikraed.

Töölt lahkumise peamine põhjus oli 2009. aastal koondamine.

Joonis 13. Pikaajalised töötud töölt lahkumise põhjuse järgi 2009. a (%)

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

⁶Nn sinikraed: teenindus- ja müügitöötajad, põllumajanduse ja kalanduse oskustöölised, oskus- ja käsitöölised, seadme- ja masinaoperaatorid, lihttöölised ja relvajõud.

⁷Nn valgekraed: seadusandjad, kõrgemad ametnikud ja juhid, keskastme spetsialistid ja tehnikud ja ametnikud.

Muud tööga seotud põhjused tulenesid inimese soovist töökohta vahetada. Põhjuseks oli kas madal palk, halvad töötingimused, konflikt tööandja või kaastöötajatega või soov

ise ettevõtlust alustada. Majanduskriisi puhkedes osutus aga uue töökoha leidmine arvatust raskemaks, mistõttu on paljudel kestnud tööotsingud juba üle aasta.

5. Pikaajaliste töötute tööotsingud

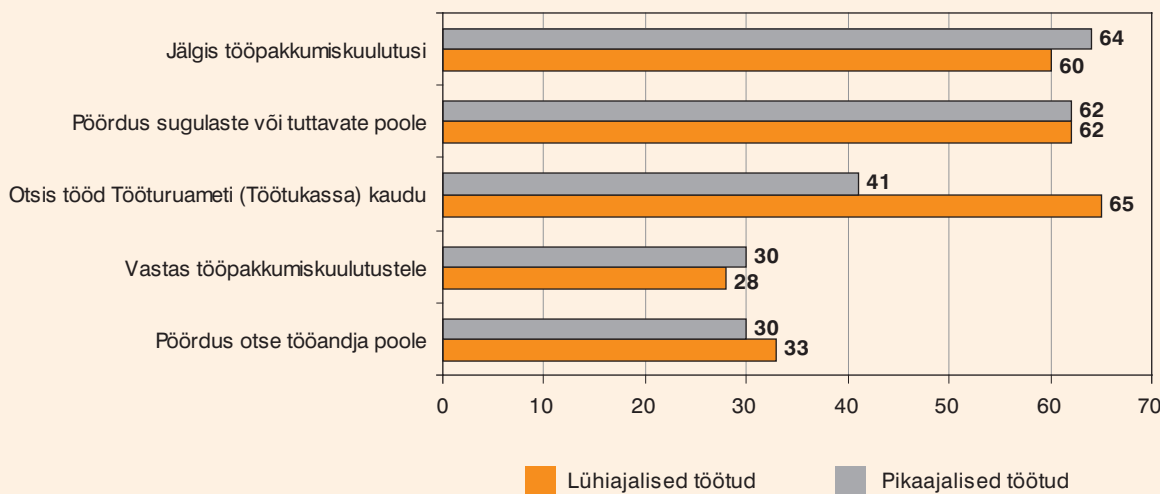
Enamus pikaajalisi töötuid soovib leida endale alalise täisajaga töö, kuid tööpakkumiste vähesuse tõttu on paljud nõus vastu võtma ka ajutise ja osaajaga töö. 2008. aastal otsis ainult täisajaga tööd 44% pikaajalisi töötuid ning 48% oli neid, kes otsisid täisajaga tööd, kuid oleksid olnud nõus võtma vastu ka osaajaga töö. 2009. aastal olid vastavad näitajad 25% ja 70%. Seega ollakse tööotsingute pikenedes ja elatusaseme halvenedes täisajaga töö mitteleidmise korral sagedamini nõus võtma vastu ka ajutist ja osaajaga ning

õpitud erialale mittevastavat tööd. 2008. aastal oli madalamat haridustaset nõudva töökoha nõus vastu võtma 77% pikaajalisi töötuid, 2009. aastal aga juba 85%.

Pikaajalised töötud kasutavad töö otsimiseks erinevaid viise. Kõige levinum on tööpakkumiskuulutuste jälgimine (64%), teiseks sugulaste või tuttavate poole pöördumine ning kolmandaks töö otsimine Töötukassa kaudu. Lühiajalistel töötutel on Töötukassasse pöördumine tööotsimisviisidest esikohal; tõenäoliselt avaldab siin mõju ka töötutoetuse ja töötuskindlustushüvitise saamise õigus, mida pikaajalistel töötutel enamasti pole.

Kõige levinum tööotsimisviis on tööpakkumiskuulutuste jälgimine.

Joonis 14. Lühiajaliste ja pikaajaliste töötute peamised tööotsimisviisid 2009. a (%)

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

Võrreldes paari eelnenud aastaga on pikaajalised töötud hakanud tööotsingutel rohkem pöörduma Töötukassasse ning jälgima töö-

otsimiskuulutusi. Otse tööandja poole pööratakse vähem.

6. Pikaajaliste töötute toimetulek

Pikaajaline töötus mõjutab otseselt töötute ja nende perede toimetulekut. Eriti raske on lastega peredel, kelle vajadused ja kulutused on suuremad. Lihtsam on hakkama saada nendel, kellel abikaasa sissetulek on piisa-

valt suur, et võimaldab raskel ajal toime tulla, samuti noortel, kes ei ole veel asunud vanematest eraldi elama. Suured probleemid teki- vad siis, kui tööta ollakse kuid ja isegi aastaid: kui toetused on lõppenud, säästnud kulutatud ning elatuda tuleb vaid toimetulekutoetustest. Tabel 6 annab ülevaate töötute toimetulekust nendi endi hinnangute järgi 2008. ja 2009. aastal.

Tabel 6. Lühi- ja pikaajaliste töötute toimetulek aastail 2008 ja 2009 (%)

	2008			2009		
	Töötud alla 12 kuu	Töötud 12 kuud ja rohkem	Kokku	Töötud alla 12 kuu	Töötud 12 kuud ja rohkem	Kokku
Tuleb toime	29	16	25	15	14	15
Tuleb toime mõningate raskustega	38	35	37	37	30	35
Tuleb toime suurte raskustega	33	49	38	48	56	50
Kokku	100	100	100	100	100	100

Allikas: Statistikaamet, tööjõu-uuring

Tabelist nähtub, et töötute toimetulek on aastaga muutunud tunduvalt halvemaks. Kindlasti on siin peamine põhjus majanduskriis, mille tagajärjel vähenesid paljude perede sissetulekud ootamatult. Ainult 14% pikaajalisi töötuid vastas, et tuleb oma eluga toime; 56% pikaajalistele töötutele valmistab aga toimetulek suuri raskusi. 2010. aasta alguses on töötute toimetulekuprobleemid veelgi süvenenud. Sotsiaalministeeriumi andmetel⁸ oli ilma tööta pereliikmega peresid, kellele arvestati toimetulekutoetust, 2010. aasta esimeses kvartalis 14 287 (2009. aasta esimeses

kvartalis üle poole vähem ehk 6825). Võrreldes 2009. aasta esimese kvartaliga kasvas töötute pereliikmearv kõige kiirema tempoga, umbes kaks korda. Et töökoha kaotust ei osatud ette näha, ei olnud inimesed selleks ka valmistunud. Buumiajal oldi harjunud tarbima: paljudel olid sõlmitud laenu- ja liisingulepingud ning säästmise peale mõeldi vähem. Tööjõu-uuringu andmetel oli kriisiperioodil (2009) enamusele peamiseks elatusallikaks abikaasa, vanemate või sugulaste sissetulek (64%). Teisel kohal oli pension (11%) ning ülejäänud elatusallikate osatähtsus oli alla 10%.

7. Pikaajalistele töötutele pakutavad tööturuteenused

Pikaajalise töötuse vähendamiseks kasutatava tööpoliitika eesmärk on leida meetmeid, mis säilitaksid töötuks jäänute töö- ja konkurentsivõimelisuse, et nad suudaksid kiiresti liikuda töötusest hõivesse ega jääks pikaaja-

liseks töötuks (Meager ja Evans 1998). Sellele võivad kaasa aidata nii tööjõunõudlust kui ka tööjõupakkumist mõjutavad meetmed (vt Venesaar *et al.* 2004, Sotsiaalministeerium 2006). Tööpoliitika väljatöötajaks Eestis on Sotsiaalministeerium ning poliitika ellurakendajaks Töötukassa. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning programmi „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine

56% pikaajalisi töötuid tuleb toime suurte raskustega ning 30% mõningate raskustega.

⁸ Toimetulekutoetuse maksmine 2010. aasta esimeses kvartalis: <http://www.sm.ee/meie/statistika/sotsiaalvaldkond/sotsiaalhoolekanne/toimetulekutoetus.html>.

Töötukassas registreeritud pikaajalistele töötutele pakutakse mitmesuguseid tööturu-teenuseid.

2007–2013” kohaselt pakub Töötukassa pikaajalistele töötutele mitmesuguseid tööturuteenuseid. Seejuures saavad teenustest osa vaid need töötud, kes on ennast Töötukassas töötuna registreerinud.⁹ Eespool nimetatud programmi järgi on olulisemad teenused, mida registreeritud pikaajalistele töötutele pakutakse, palgatoetus, tööharjutus, avalik töö, töövalmiduse hoidmine ja individuaalne lähenemine töötule abistamiseks teda tööotsingutel.

Palgatoetusega saab tööle rakendada töötut, kes on töötuna arvel olnud vähemalt kuus kuud, või noore töötut (16–24-a), kes on töötuna arvel olnud vähemalt kolm kuud. Töötut, kes on töötuna arvelevõtmisele eelnenud 12 kuu jooksul vabanenud vanglast, saab palgatoetusega tööle rakendada sõltumata tema töötuna arveloleku ajast. Selle meetme puhul sõlmitakse tööleping vähemalt kuueks kuuks. Palgatoetust ei maksta juhul, kui tööandja võtab töötut tööle samale töö- või ametikohale, kus see töötas enne töötuks registreerimist. Palgatoetust ei saa taotleda valitsusasutused ja nende hallatavad riigiasutused ning muud riigiasutused, v.a riigi tulundusasutused.

Tööharjutust korraldatakse töötutele, kelle töölesaamine eeldab tööharjumuse ja tööoskuste omandamist või taastamist. Tööharjutused kestavad üldjuhul neli kuud. Tööharjutuse tegevused ja kestus sõltuvad konkreetsete töötute töölesaamise takistustest ja abivajaduse ulatusest. Eesmärk on valmistada töötut ette teistes aktiivsetes tööturumeetmetes osalemiseks ja tööl käimiseks.

Individuaalne töölerakendamine on teenus, mis abistab tööotsingutel ja töölerakendamisel inimesi, kelle töölesaamine on raskendatud pikaajalise töötuse, sotsiaalsete probleemide või puude tõttu. Tugitegevused hõlmavad tööotsingute motiveerimist, abi sobiva töö leidmisel, juhendamist ja tuge töötamise ajal, tööandja ja töökaaslaste nõustamist.

Avalik töö – teenus, mida korraldatakse töötutele koostöös kohalike omavalitsuste ja MTÜ-dega. Tegemist on ajutise tasulise tööga, mis ei eelda kutse-, eri- ega ametialast väljaõpet.

Töövalmiduse hoidmine – aktiivsust ja töövalmidust hoidvate tegevuste korraldamine või nende korraldamise toetamine koostöös MTÜ-de, kohalike omavalitsuste, ettevõtjate ja teiste partneritega töötutele, keda ei ole võimalik tööle rakendada sobiva töö puudumise tõttu:

- tööklubid noortele ja vanemaealistele töötutele ning laste kasvatamise tõttu tööelust eemal olnud töötutele vanematele;
- töökojad, kus töötutel on võimalik õppida (käsi)töövõtteid ja teha praktilisi töid;
- talgutööd;
- vabatahtlik töö tööoskuste ja -kogemuste saamiseks.

Peale nende teenuste on pikaajalistel töötutel õigus saada ka teisi tööturuteenuste ja -toetuste seaduses ettenähtud teenuseid. Kui töötut osaleb tööturukoolitusel, tööpraktikal või tööharjutusel, makstakse talle neis osaletud päevade eest stipendiumi. Samuti makstakse sõidutoetust, kui töötut osaleb tööturukoolitusel, tööpraktikal, tööharjutusel, nõustamisteenustel (võla-, psühholoogiline ja sõltuvusnõustamine) või individuaalse töölerakendamise teenusel ning töövalmiduse hoidmise tegevustes. Ühtlasi on kõigile registreeritud töötutele tagatud tervisekindlustus.

Programmi mõistes on üks riskirühm registreeritud pikaajalised töötud, kes ei ole töötanud või olnud hõivatud tööga võrdsustatud tegevusega järjest vähemalt 12 kuud. 16–24-aastaseid noori loetakse aga pikaajaliseks töötuks juba siis, kui nad ei ole töötanud või olnud hõivatud tööga võrdsustatud tegevusega järjest vähemalt 6 kuud. 2010. aasta 30. juuni seisuga oli Töötukassas sellele määratlusele vastavaid registreeritud pikaajalisi töötuid 42 261 ehk 52% kõikidest registreeritud töötutest. See on üle kahe korra roh-

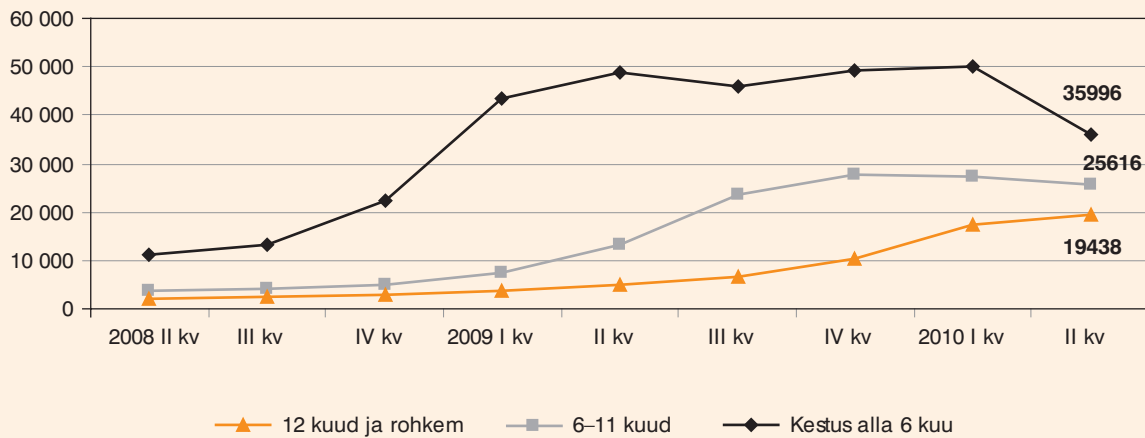
52% kõigist registreeritud töötutest on pikaajalised töötud.

⁹ Tööjõu-uuringu andmetel oli 2009. aastal ennast Töötukassas arvele võtnud ainult 36% pikaajalistest töötutest.

kem kui aasta tagasi ja ligikaudu seitse korda rohkem kui kaks aastat tagasi. Neid, kes polnud viimase 12 kuu jooksul töötanud, oli registreeritud töötutest 29 577, ning neid, kes

kunagi varem polnud töötanud, oli 13 336. Kui analüüsida registreeritud töötuid arveloleku kestuse järgi, siis 19 438 töötut oli olnud töötuna arvel 12 kuud või kauem (joonis 15).

Joonis 15. Registreeritud töötute arv töötuna arveloleku kestuse järgi kvartali lõpu seisuga perioodil 2008. a teine kvartal kuni 2010. a teine kvartal

Allikas: Töötukassa

Kokkuvõte

Arvestades lühiajaliste töötute väga suurt arvu, võib prognoosida registreeritud pikaajalise töötuse märkimisväärset suurenemist lähikuudel. See nõuab omakorda suurt tähelepanu vastavate poliitikameetmete väljatöötamisel ja ellurakendamisel. Äärmiselt oluline on säilitada töötute tööhõivevõime (*employability*) ja toimetulek kriisiperioodil, et majanduskasvu taastudes ja tööjõu nõudluse suurenedes tagada valmisolek uuesti hõivesse liikumiseks.

Kirjandus

Eesti Pank. (2010). *Rahapoliitika ja majandus: hetkeseis ja ettevaade*, 1. Tallinn: Eesti Pank.

European Commission. (2009). Unemployment duration and long-term unemployment. Teoses *Employment in Europe 2009*, Luxembourg: European Commission, 71–103.

European Commission. (2010). *Indicators for monitoring the Employment Guidelines including indicators for additional employment analysis 2009 compendium*. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=477&langId=en>, (08.07.2010).

Meager, N., Evans, C. (1998). *The evaluation of active labour market measures for the long-term unemployed*. Employment and training papers, 16. Geneva: ILO.

OECD. (2002). The ins and outs of long-term unemployment. Teoses *Employment Outlook*, Pariis: OECD, 187–243.

Sotsiaalministeerium (2006). *Tööturu riskirühmad: pikaajalised töötud*. Sotsiaalministeeriumi toimetised, 2. Tallinn: Sotsiaalministeerium.

Sotsiaalministeerium (2009). *Programm „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007–2013”*. <http://www2.sm.ee/esf2007/index.php?id=55>, (08.07.2010).

Tööturuteenuste ja -toetuste seadus (RT I 2005, 54, 430).

Venesaar, U., Hinnosaar, M., Luuk, M., Marksoo, Ü. (2004). *Pikaajaline töötus Eestis*. Tallinn: Sotsiaalministeerium, TTÜ Eesti Majanduse Instituut.

Varem ilmunud toimetised

2010. a ilmunud toimetised:

- 4/2010 Noored töötud Eesti tööturul. – Teemaleht.
- 3/2010 Sooline võrdõiguslikkus ja ebavõrdsus: hoiakud ja olukord Eestis 2009. aastal. – Poliitikaanalüüs.
- 2/2010 Töötervishoiu ja tööohutuse seadusega tööandjale kaasnevad probleemid. – Poliitikaanalüüs.
- 1/2010 Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2009. – Uuringuraport.

2009. a ilmunud toimetised:

- 5/2009 Vigastused Eestis. – Teemaleht.
- 4/2009 Ühe vanemaga pered: probleemid, vajadused ja poliitikameetmed. – Poliitikaanalüüs.
- 3/2009 Töövaldkonna areng 2008 – 2009. – Trendide kogumik.
- 2/2009 Mittetavapärane töökorraldus Eesti ettevõtetes. – Poliitikaanalüüs.
- 1/2009 Eesti rahvastiku tervisekaotus. – Teemaleht.

Kõik ilmunud toimetised on Sotsiaalministeeriumi koduleheküljel www.sm.ee > Väljaanded > Toimetised

Pikaajalised töötud Eesti tööturul

- Pikaajalise töötuse kujunemine Eestis
- Võrdlus teiste Euroopa Liidu riikidega
- Pikaajaliste töötute iseloomustus: soolis-vanuseline struktuur, haridustase, rahvus, piirkondlikud erinevused
- Pikaajaliste töötute varasem tegevus
- Pikaajaliste töötute tööotsingud
- Pikaajaliste töötute toimetulek
- Pikaajalistele töötutele pakutavad tööturuteenused

Teemaleht on Sotsiaalministeeriumi toimetiste sari, mille eesmärk on anda lühiülevaateid ja suundumuste kirjeldusi ühel konkreetsel sotsiaal-, töö- ja tervise poliitikaga seotud teemal ning seeläbi aidata kaasa teadmispõhise poliitika kujundamisele.

Lisateave:
Tööpoliitika info ja analüüsi osakond
Eesti Vabariigi Sotsiaalministeerium
Gonsiori 29, Tallinn 15027
info@sm.ee

Küljendus: AS Ecoprint
ISSN-L 1736-3896
ISSN 1736-390X ( )
ISSN 1736-8472 (CD)
ISSN 1736-3896 (trükis)
Autoriõigus: Sotsiaalministeerium, 2010